

Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler § 3-7 (8), § 4-7 til § 4-10 og § 7-9

Universitetet i Agder
Postboks 422
4604 Kristiansand

Bergen, 02.04.2024
Deres ref.: 22/14490
Vår ref.: 24/01757 (147/2023)

Unntatt offentligheten etter offl. § 13 første ledd, jf. fvl. § 13 første ledd

SAK NR. 147/2023: VEDTAK FATTET AV FELLES KLAGENEMND I SAK OM ANNULLERING OG UTESTENGING PÅ GRUNN AV FUSK

Det vises til vedtak fattet av klagenemnda ved Universitetet i Agder (heretter UiA) i sak 11/23, som ble påklaget til Felles klagenemnd.

Saken er tidligere behandlet av Felles klagenemnd i møte 30.08.2023, der vedtaket i underinstansen ble stadfestet.

Bakgrunnen for den nye behandlingen er at Kunnskapsdepartementet i brev av 08.11.2023 har uttalt at enkelte vedtak i Felles klagenemnd (nemnda) gjort i perioden 01.04.2022 til 22.09.2023, er ugyldige på grunn av at tidligere leder for klagenemnda og to studentrepresentanter (et medlem og et varamedlem) i denne perioden var ugyldig oppnevnt, og at disse sakene må behandles på nytt. Dette gjelder vedtak, der nemnda ikke ville ha vært vedtaksfør uten at noen av de ugyldige oppnevnte medlemmene deltok, og saker der det var dissens i nemndas opprinnelige behandling og stemmen til noen av de ugyldige oppnevnte medlemmene var avgjørende for innholdet i vedtaket.

Felles klagenemnd ville ikke ha vært vedtaksfør under behandling av saken i møtet 30.08.2023, uten at leder var til stede, jf. § 3 i Forskrift om felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universitet og høyskoler. Vedtaket er derfor ugyldig, og det må treffes nytt vedtak.

HK-dir – Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse

Postboks 1093, 5809 Bergen post@hkdir.no

Felles klagenemnd har på denne bakgrunn besluttet å behandle klagerens sak 23/03159 (147/2023) på nytt med ny nemndssammensetning, jf. forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c. Klageren ble i brev 19.02.2024 informert om at Felles klagenemnd ville gjøre en fornyet behandling av klagesaken med ny nemndssammensetning våren 2024.

Felles klagenemnd har med riktig sammensetning, behandlet saken under møte 20.03.2024. Tidligere vedtak fattet av Felles klagenemnd ble opphevet. Vedtak fattet av klagenemnda ved UiA ble stadfestet.

FELLES KLAGENEMND BEMERKER

Felles klagenemnd er rett klageinstans i saker om annullering og utestenging, jf. forskrift nr. 1192 om Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler (uhl.) § 3-7 (8), § 4-7 til § 4-10 og § 7-9, fastsatt av Kunnskapsdepartementet 10.10.2005. Felles klagenemnd kan som klageinstans prøve alle sider av saken, jf. forvaltningsloven § 34 andre ledd.

Habilitet

Av de medlemmene i Felles klagenemnd som deltar i behandlingen av omgjøringssaken, deltok Fredrik Boksasp, Liv Sandvik og Frode Randal i den tidligere behandlingen av saken.

På grunn av den medieoppmerksomheten som har vært omkring Felles Klagenemnd sitt arbeid, har Felles Klagenemnd vurdert om disse medlemmers deltakelse i den tidligere behandlingen av saken, er et særegent forhold som er egnet til å svekke medlemmenes upartiskhet, og derfor medfører at medlemmene er inhabile i behandlingen av omgjøringsaker, jf. fvl. § 6 annet ledd. Felles klagenemnd har avgjort habilitetsspørsmålet etter fvl. § 8, og har kommet til at klagenemndas medlemmer er habile i vurderingen av omgjøringssaken.

I vurderingen av habilitetsspørsmålet har klagenemnda vektlagt at det rettslige utgangspunktet er at tidligere deltakelse i behandlingen av en sak som tas opp til ny behandling av det samme organet, ikke fører til inhabilitet. Nemnda er et kollegialt organ der hvert medlem har ansvaret for å gjøre seg opp en selvstendig mening om sakene og det må kunne forutsettes at de også ved den nye behandlingen foretar en objektiv og saklig vurdering. Nemndsmedlemmene er utnevnt fordi de har den kompetanse og bakgrunn som kreves etter forskrift om felles klagenemnd § 2 annet ledd.

De forhold som har skapt medieoppmerksomhet og har ført til at saken må behandles på nytt, knytter seg ikke til noen av de nåværende medlemmene av Felles klagenemnd, men til at tidligere leder og to studentmedlemmer var oppnevnt i strid med forskriften.

Medlemmene har ingen egeninteresse i utfallet av saken. De aktuelle medlemmene vurderer ikke seg selv som inhabile i saken.

Kunnskapsdepartementet har i brev til Felles Klagenemnd datert 5. januar 2024, også gitt uttrykk for at departementet ser det som klart at deltakelse i den tidligere behandlingen av et vedtak som er oppe til ny behandling, ikke fører til inhabilitet, med mindre det foreligger særlige forhold i den enkelte sak.

Det enkelte medlem har ansvaret for å vurdere om det foreligger særlige forhold som kan føre til inhabilitet. Ingen av de aktuelle medlemmene har gitt uttrykk for at det foreligger slike forhold.

Sakens bakgrunn

Klageren er [REDACTED] representert ved advokat Svein Wennevik under første gangs behandling. Klageren er bachelorstudent på [REDACTED] med opptak fra [REDACTED]. Saken gjelder to tilfeller av mistanke om fusk ved bruk av ulovlig hjelpemiddel under skriftlig deleksamen 4 i emnet [REDACTED]. Delprøvene utgjør 60 prosent av grunnlaget i mappevurderingen i emnet.

I forbindelse med gjennomføring av delprøve [REDACTED] ble det ved to anledninger oppdaget at klageren hadde websider som var i strid med eksamensreglementet tilgjengelig under eksamen. Klageren ble observert av eksamensvaktene med flere websider åpne både den 2. og 6. desember 2022.

I notat 07.01.2023 fremgår det at klageren gjennomførte digital delprøve på egen PC under tilsyn 02.12.2022. Eksamenstiden var på 60 minutter, og klageren ble observert av hovedvakt med websidene åpne 30 minutter ut i eksamen. Hovedvakten bemerket at fanene hadde preg av matematisk innhold, og informerte klageren om at dette ikke er lov, at [REDACTED] måtte forlate lokalet og at prøven ble annullert. Klageren ble videre informert om at det ikke ble opprettet klagesak etter hendelsen. Klageren tok på nytt delprøven 06.12.2022, og ble observert med faner som ikke var tillatt 20 minutter ut i prøven. Klageren hevdet at [REDACTED] ikke hadde brukt fanene under prøven. Klageren ble informert om at det kunne bli opprettet fuskesak. Av notatet fremgår det at klageren har fått informasjon om reglementet for fusk i Canvas ved semesterstart og reglementet ble gjentatt i lokalet i forkant av eksamen. Av reglementet fremgår det blant annet at «det ikke er lov å ha eller bruke andre faner, vinduer, programmer eller liknende på PCen mens prøven pågår». Klageren ble bortvist fra eksamenslokalet ved begge anledningene som følge av brudd på eksamensreglementet.

Klagerens tidligere advokat uttalte seg 04.01.2023. Advokaten bestred at det objektive og subjektive vilkåret for fusk er oppfylt. Advokaten bestred at klageren har hatt websider eller «faner» tilgjengelig, og viste til at det ikke er dokumentasjon i saken som tilsier at klageren har hatt ulovlig hjelpemiddel under gjennomføring av delprøven. Videre anførte advokaten at klageren ikke har hatt ulovlige websider åpne under delprøven, men at moren til klageren prøvde å ringe [REDACTED] på «Whatsapp», og at det kom opp på klagerens skjerm under gjennomføring av delprøven. Advokaten viste videre til regelverket hvor det fremgår at å «bruke websider» ikke er tillatt, men at det ikke er observert at klageren har brukt websidene [REDACTED] hadde åpne. Det ble anført at reglementet var uklart og egnet til å misforstås, og at klageren derfor var i aktsom rettsvillfarelse. Videre ble det anført at det ikke forelå sannsynlighetsovervekt for at klageren hadde fusket. Endelig ble det anført at reaksjonsfastsettelsen er for streng.

Klagerens tidligere advokat fremsatte partsinnlegg 16.01.2023. Advokaten uttalte at appen «Whatsapp» ble automatisk aktivert da moren til klageren ringte under delprøven, og dette kunne vært unngått dersom studiestedet brukte et system for å sperre ekstern nettbruk. Det ble anført at det ikke foreligger rettslig grunnlag for å hevde at passivt tilgjengelig apper ikke var tillatt under delprøven.

Underinstansen behandlet saken i møte 18.01.2023. De fant at klageren hadde fusket forsettlig ved to anledninger under delprøve. Underinstansen la i sin vurdering avgjørende vekt på at klageren hadde hatt oppe flere websider under gjennomføring av delprøvene. Underinstansen fant det godtgjort at klageren hadde et ulovlig hjelpemiddel tilgjengelig under delprøvene, og fattet vedtak om annullering og utestengelse i to semester, nærmere bestemt vår- og høstsemesteret 2023.

Klagerens tidligere advokat fremsatte klage 09.02.2023, og viste til tidligere anførsler. Advokaten anførte at eksamensvaktene misforsto de faktiske omstendighetene, og viste til at klageren ikke hadde andre websider åpne. Advokaten viste videre til at det ikke foreligger tilstrekkelig bevis for at klageren har fusket på delprøven. Han viste også til at saken gjelder «delprøver», men at underinstansen har lagt til grunn at klageren har brukt et ulovlig hjelpemiddel under «eksamen».

Underinstansen vurderte klagen 22.02.2023, men fant ikke at det fremkom nye opplysninger som medførte at vedtaket skulle omgjøres. Underinstansen opprettholdt sitt tidligere vedtak. Saken er deretter oversendt Felles klagenemnd for videre behandling.

Saken står for Felles klagenemnd slik den har gjort tidligere for underinstansen. Det vises til sakens dokumenter.

Rettslig grunnlag

Vilkårene for annullering på grunn av fusk følger av uhl. § 4-7 første ledd bokstav b. Vilkårene for utestenging gjelder tilsvarende, jf. § 4-8 tredje ledd.

I forarbeidene til lov om universiteter og høyskoler av 2005, fremgår det i merknadene til §§ 4-7 og 4-8 at bestemmelsene er en videreføring av §§ 42 og 54 i den gamle universitets- og høyskoleloven, og privathøyskoleloven §§ 10e og 10i, jf. Ot.prp. nr. 79 (2003-2004) kap. 12. Dette innebærer at rettskilder til den tidligere loven fortsatt kan være relevante.

Bestemmelsen i uhl. § 4-7 første ledd bokstav b omfatter fusk på «eksamen eller prøve, eller under gjennomføringen av vedkommende kurs», jf. § 4-8 tredje ledd. Klagerens deloppgave inngår som en del av kurset og er omfattet av bestemmelsene.

Videre må to kumulative vilkår være oppfylt. For det første må det rent objektivt foreligge fusk eller forsøk på fusk. For det andre må det foreligge subjektiv skyld. Studenten må ha handlet forsettlig eller grovt uaktsomt, jf. uhl. § 4-8 tredje ledd og § 4-7 første ledd bokstav b.

Objektivt vilkår

Det første spørsmålet Felles klagenemnd skal ta stilling til er om forholdet objektivt sett er fusk.

Departementet har uttalt seg nærmere om meningsinnholdet i fuskebegrepet i Ot.prp. nr. 40 (2001-2002) punkt 12.1.10 på side 54, hvor det blant annet heter:

Departementet legger til grunn at det er å anse som fusk når en student har ulovlige hjelpemidler tilgjengelige under en eksamen eller på andre måter handler i strid med eksamensreglementet eller regler om kildebruk.

Det følger av forskrift om studier og eksamen ved UiA § 31 hva som skal anses som fusk:

§ 31 Fusk

(2) Som fusk eller forsøk på fusk ved eksamen eller vilkår for å gå opp til eksamen, regnes bl.a.:

- å ha ulovlige hjelpemidler tilgjengelig under eksamen

...

(3) En student kan anses å ha fusket eller forsøkt å fuske fra det tidspunkt eksamen eller prøve er påbegynt. Eksamen eller prøve anses normalt å være påbegynt når oppgavetekst er gjort tilgjengelig eller problemformulering godkjent. Dersom det gjennomføres kontroll av tillatte hjelpemidler før oppgaveteksten er utlevert, anses eksamen påbegynt når eksamenskandidaten har levert inn sine hjelpemidler for kontroll. Ved mappeeksamen eller andre eksamensformer der en student får faglig veiledning på en foreløpig besvarelse, anses eksamen påbegynt når første utkast til besvarelse er levert for veiledning.

Av informasjon om digital deleksamen står følgende:

Under de digitale prøvene gjelder vanlige eksamensregler. Det er ikke lov til å:

- bruke hjelpemidler som websider ...

...

UiA ser alvorlig på fusk. Dersom du fusker, kan det medføre at:

- eksamen blir annullert
- du blir utestengt fra universitetet i inntil to semestre
- du mister retten til å gå opp til eksamen ved alle norske universitet og høyskoler i utestengelsesperioden.

Av prøvereglementet fremgår følgende:

...

Det er kun tillatt å ha nettleser med prøven åpen de neste 60 minuttene. Eksamensvaktene følger med under hele prøven. Hvis vi ser andre vinduer, websider eller programmer som er åpne vil du bli tatt for juks og må forlate lokalet. Juks på prøven kan anses som fusk, og føre til utestengelse fra universitetet i 6 til 12. mnd.

...

Felles klagenemnd har funnet det bevist at forholdet objektivt sett er fusk. I vurderingen av det objektive vilkåret har Felles klagenemnd lagt avgjørende vekt på at klageren ved to anledninger hadde andre websider åpen på sin pc enn det som var tillatt under gjennomføring av delprøve av skoleeksamen i [REDACTED] jf. notat fra eksamensvakt 07.01.2023.

Klageren har ikke bestridt det faktiske forholdet.

Nemnda har merket seg klagerens anførsel om at klageren passivt var aktiv på «Whatsapp» og at dette medfører at [REDACTED] ikke har brukt hjelpemiddelet. Nemnda vurderer at klageren har et særskilt ansvar for å påse at de programmer som var tilgjengelige under eksamen, var i samsvar med regelverket. Det avgjørende for nemnda er derfor at klageren hadde «Whatsapp» tilgjengelig under eksamen.

Felles klagenemnd har kommet til at det objektive vilkåret for fusk er oppfylt, jf. forskrift om studier og eksamen ved Universitetet i Agder § 31 annet ledd.

Subjektivt vilkår

Det neste spørsmålet Felles klagenemnd skal ta stilling til er om vilkåret forsett eller grov uaktsomhet (skyldkravet) er oppfylt.

Forsett foreligger i de tilfeller hvor en person har foretatt en bevisst handling. Dette innebærer at klageren må ha vært klar over den faktiske handlingen som medførte at det objektive fuskevilkåret er oppfylt.

Det er ikke krav om hensikt om fusk for å oppfylle kravet til forsettlig utført fuskehandling.

Kravet til forsett omfatter heller ikke kunnskap om hvorvidt handlingen er ulovlig eller ikke.

Felles klagenemnd finner det bevist at klageren har fusket forsettlig i forbindelse med innleveringen av delprøve i [REDACTED]

Klageren har erkjent å ha hatt websiden åpen under eksamen. Dette understøttes av øvrige bevis i saken. Det er ingen holdepunkter for at [REDACTED] har gjort dette i vannvære. Etter nemndas vurdering taler det samlede bevisbilde for at det var en bevisst handling at klageren hadde andre websider enn det som var tillatt tilgjengelig under gjennomføring av delprøven.

Felles klagenemnd finner at det subjektive vilkåret for fusk er oppfylt.

Rettsvillfarelse

Klager anfører at [REDACTED] ikke ble gjort kjent med eksamensreglementet og hva som var tillatte hjelpemidler under andre forsøk på delprøve 06.12.2022. Nemnda oppfatter dette som anførsler om at klageren har vært i unnskyldelig rettsvillfarelse.

Hvorvidt uvitenhet om gjeldende regler kan fritta for ansvar, er et spørsmål om rettsvillfarelse. Felles klagenemnd bemerker at villfarelse om regler kun kan fritta for ansvar dersom villfarelsen har vært aktsom, det vil si unnskyldelig.

Felles klagenemnd vil i denne forbindelse vise til Ot.prp. nr. 40 (2001-2002) under punkt 12.1.10 «Til § 54. Annullering av eksamen eller prøve», hvor departementet har uttalt følgende:

I eksamens- og prøvesituasjoner stilles det høye aktsomhetskrav til studentene, og den enkelte student er selv ansvarlig for å sette seg inn i hva som er lovlige hjelpemidler, retningslinjer for bruk av disse og regler om kildebruk før eksamen.

I tillegg vises det til forarbeidene til uhl. § 4-7, Prop. 59 L (2013-2014):

Det legges til grunn en meget streng aktsomhetsplikt for studentene ved eksamen. I dette ligger det en plikt for studentene til å sette seg inn i eksamensreglementet og hvilke hjelpemidler som er tillatt brukt under selve eksamen.

Felles klagenemnd vil understreke at det er studentenes eget ansvar å sette seg inn i hvilke regler og krav som gjelder for den enkelte prøvingssituasjonen, herunder reglene om fusk på eksamen. Reglene om hva som anses som fusk er studentene gitt informasjon om i Canvas ved semesterstart. Reglementet ble også gjentatt i eksamenslokalet før eksamen startet, hvor det også ble informert om at reglene for delprøvene gjelder tilsvarende som for skriftlig eksamen. Det fremgår av informasjonen at det kun er tillatt å ha nettleser åpen under eksamen, og at andre vinduer, websider eller programmer som er åpne vil bli ansett som fusk. Nemnda vurderer at den informasjonen som var tilgjengelig ikke ga grunnlag for at klageren kunne misforstå hvilke regler som gjaldt.

Felles klagenemnd har på bakgrunn av det ovennevnte funnet at klageren ikke var i unnskyldelig rettsvillfarelse vedrørende reglene om fusk og kildebruk.

Reaksjon

I henhold til uhl. § 4-7 første ledd og § 4-8 tredje ledd er det hjemmel for annullering og utestenging fra institusjonen, samt tap av retten til å gå opp til eksamen ved andre institusjoner i inntil ett år.

Felles klagenemnd har funnet det bevist at klageren har fusket forsettlig i forbindelse med innlevering av delprøve.

Forsettlig fusk innebærer et grovt tillitsbrudd, og både allmennpreventive og individualpreventive hensyn tilsier at det må reageres strengt.

Etter retts- og forvaltningspraksis er den normale reaksjonen ved forsettlig fusk annullering og utestenging i to semestre uavhengig av størrelsen på den aktuelle eksamen, prøve eller kurs.

Klagenemnda ved UiA har fattet vedtak om annullering av klagerens eksamen og utestenging vår- og høstsemesteret 2023. Dette er i tråd med praksis.

Felles klagenemnd har merket seg at den samlede saksbehandlingstiden – ved underinstansen og ved klageinstansen – er på underkant av 9 måneder. Nemnda vurderer at dette ikke har vært for lang saksbehandlingstid.

Felles klagenemnd har etablert en praksis for at lang samlet saksbehandlingstid før nemnda tar stilling til saken, kan føre til nedsatt reaksjon. Bakgrunnen for dette er at lang ventetid på å få en avklaring, kan utgjøre en ekstra belastning for klageren. Nemnda har på denne bakgrunn vurdert om det skal ha betydning for reaksjonsfastsettelsen at saken nå gjenopptas omtrent syv måneder etter at Felles klagenemnd behandlet saken første gang. Nemnda har kommet til at det ikke er grunnlag for nedsettelse av reaksjonen i tilfeller der en kommer til at nemndas første vedtak var innholdsmessig riktig. Klageren har da fått en avklaring ved det første vedtaket, og det forhold at saken senere gjenopptas på grunn av at Felles klagenemnd ikke var vedtaksfør ved første gangs behandling, utgjør etter nemndas vurdering ikke en slik tilleggsbelastning at det tas hensyn til ved reaksjonsfastsettelsen.

Felles klagenemnd har funnet at annullering av eksamen og utestenging i to semestre er en riktig reaksjon i denne saken. Felles klagenemnd stadfester reaksjonen fastsatt av underinstansen.

Vedtaket er etter ny behandling i samsvar med det Felles klagenemnd kom til i vedtak 30.08.2023, men siden dette vedtaket er ugyldig på grunn av feil sammensetning av nemnda, opphever Felles klagenemnd dette vedtaket og treffer nytt vedtak, jf. forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c.

VEDTAK

Vilkårene i uhl. § 4-7 første ledd bokstav b og § 4-8 tredje ledd er oppfylt. Felles klagenemnd bestående av Ernst Nordtveit, Fredrik Boksasp, Liv Sandvik, Frode Randal og Nils Herman Lien Håre har fattet slikt enstemmig

v e d t a k:

1. Vedtak fattet av Felles klagenemnd 30.08.2023, oppheves.
2. Vedtak fattet av klagenemnda ved UiA i sak 11/23, om annullering og utestengelse i to semester, stadfestes.

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages.

Ernst Nordtveit
leder for Felles klagenemnd

Klagenemndas vedtak kan bringes inn for prøving ved tingretten. Slikt søksmål må reises innen tre måneder etter at endelig vedtak foreligger. Søksmålsfristen beregnes fra 05.04.2024. Institusjonen dekker alle omkostninger ved søksmålet i første rettsinstans, herunder også honorar til saksøkers advokat etter offentlig salærsats, jf. uhl. § 4-11 og § 4-8 femte ledd.

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen fysisk signatur.